

ANKARA ÜNİVERSİTESİ

İLÂHİYAT FAKÜLTESİ DERGİSİ

Yıl : 1966

Cilt : XIV

ANKARA ÜNİVERSİTESİ BASIMEVİ . 1967

Yayın Komisyonu :

Prof. Dr. Hüseyin YURDAYDIN, *Dekan*

Ord. Prof. Hilmi Ziya ÜLKEN, *Başkan*

Prof. Dr. Mehmet TAPLAMACIOĞLU

Prof. M. Tayyib OKIÇ

Doç. Dr. İbrahim Agâh ÇUBUKÇU

Doç. Dr. Bahriye ÜÇOK

Dr. Mehmet MAKSUDOĞLU, *Sekreter*

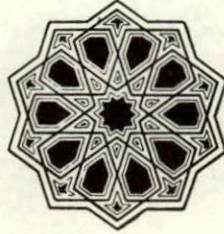
Yıl : 1966

Cilt : XIV

ANKARA ÜNİVERSİTESİ

İLÂHİYAT FAKÜLTESİ DERGİSİ

ANKARA ÜNİVERSİTESİ İLÂHİYAT FAKÜLTESİ
TARAFINDAN YILDA BİR ÇIKARILIR

ANKARA ÜNİVERSİTESİ BASIMEVİ . 1967

DERGİMİZİN BU SAYISI,
ÖLÜMÜNÜN 400. YILDÖNÜMÜ DOLAYISIYLA
KANUNÎ SULTAN SÜLEYMAN'IN
AZİZ HÂTIRASINA SUNULMUŞTUR

Kanunî Sultan Süleyman'ın Sigetvar seferine giderken Erdel beyi'ni kabulü, Bak. Feridûn Ahmed, *Nüzhetu'l-Ahbar der Sefer-i Sigetvar*, v. 16 b, TSMK, Hazine 1339.

İ Ç İ N D E K İ L E R

Prof. Dr. Hüseyin YURDAYDIN, <i>Celâl-zâde Salih'in Süleyman-nâmesi</i>	1
Ord. Prof. Hilmi Ziya ÜLKEN, <i>L'amour Divine et La Danse Mystique</i>	13
Prof. M. Tayyib OKIÇ, <i>Hadiste Tercümân</i>	27
Doç. Dr. Cavit SUNAR, <i>Tasavvuf ve Kur'an</i>	53
Doç. Dr. İbrâhim Agâh ÇUBUKÇU, <i>Türk Filozofu Fârâbî'nin Din Felsefesi</i>	67
Doç. Dr. Bahriye ÜÇOK, <i>İslâmda Mûsiki Üzerine</i>	83
Doç. Dr. Hikmet TANYU, <i>Yahudiliğin Kutsal Kitapları ve Esasları</i>	95
Dr. Talât KOÇYIĞİT, <i>Ahâd Haberlerin Değeri</i>	125
Osman KESKİOĞLU, <i>İslâmın Bugününe Bir Bakış</i>	143
Fevziye Abdullah TANSEL, <i>Mehmed Nazmi Paşa</i>	155
Dr. Hüseyin ATAY, <i>İslâm Felsefesinin Doğuşuna Dair</i>	175
Dr. Mehmet MAKSUDOĞLU, <i>Tunusta Dayıların Ortaya Çıkışı</i> ..	189
Dr. Mehmet MAKSUDOĞLU, <i>ظهور الديات بالقطر التونسي</i>	203
Osman KESKİOĞLU, <i>Ahmet Cevdet Paşa</i>	221
Süleyman ATEŞ, <i>Zikir</i>	235
Dr. S. al-MUNACCİD, Çev.: Dr. M. HATİBOĞLU, <i>Arabça Yazmaların Neşir Kaideleri</i>	245
Prof. H. BODENSTEIN, Çev.: B. MAKSUDOĞLU, <i>Yarının Öğretmeni Neleri Bilmelidir?</i>	263

Nekroloji :

Fevziye Abdullah TANSEL, *Memleketimizin Acı Kaybı : Fuad Köprülü* 267

Kitap Tanıtma ve Tenkidleri :

Prof. M. Tayyib OKIÇ, *Dımaşktaki Fransız Enstitüsünün Son İslamî Neşriyatı* 283

Doç. Dr. Yaşar KUTLUAY, *God and Man in the Koran* 293

Dr. İsmail CERRAHOĞLU, *Warakat ‘ani’l-Hadaretü'l-‘Arabıyya* 295

Dr. İsmail CERRAHOĞLU, *Histoire de l’Ecole Malikite* 301

Prof. Dr. Tayyib OKIÇ, *Hedâik Fecrinâ* 307

Doç. Dr. Cahit ZUHAL, *Yabancı ve Kur’an* 313

Doç. Dr. İbrahim AğabülÜKÜÇ, *Türk Felsefesi* 317

Doç. Dr. Bahadır BÖK, *İstanbul Mescidi’l-Azîm* 323

Doç. Dr. Hikmet TANYU, *Yahudiğin Kültürel Kökenleri ve Akademi* 329

Doç. Dr. Talat KOCYİĞİT, *Abdül-Habib’in Hâfızlığı* 337

Osman KESKİNGİL, *İslamın Bugünkü Durumu* 343

Fevziye Abdullah TANSEL, *Mahmed Kazım Paşa* 353

Dr. Hasan ATAY, *İslâm Felsefesinin Bugünkü Durumu* 373

Dr. Mehmet MAKSUDÖĞLU, *Türkçe Dilinin Gelişimi* 389

Dr. Mehmet MAKSUDÖĞLU, *İslâm Felsefesinin Bugünkü Durumu* 393

Osman KESKİNGİL, *İslâm Felsefesinin Bugünkü Durumu* 397

Osman KESKİNGİL, *İslâm Felsefesinin Bugünkü Durumu* 403

Dr. S. al-Mu‘ayyid, *Çevre, Dr. M. HATİBOĞLU, İslâm Felsefesinin Bugünkü Durumu* 407

Prof. H. RUDENSTEIN, *Çevre, H. MAKSUDÖĞLU, İslâm Felsefesinin Bugünkü Durumu* 413

bu konuda İslâmî kelime ve kavramların anlaşılması için önemli katkıları vardır.

"Tarihçe Kur'anın Tercümesi" başlıklı ikinci bölümünde (36-52) İslâmî kavramların anlaşılması için önemli katkıları vardır.

GOD and MAN in the KORAN, Semantics of the Koranic Weltanschauung-Toshihiko Izutsu. Tokyo 1964.

Keio Üniversitesi Kültürel ve Linguistik Etüdler Enstitüsü direktörü ve Şarkiyat Profesörü Nobuhiro Matsumoto'nun editörlük ettiği "Studies in the Humanities and Social Relations" serisinin beşinci cildi yukarıdaki adı taşımaktadır. Prof. Izutsu yazdığı önsözde eserinin 1962 ve 1963 yılları içinde Montreal, McGill Üniversitesi İslâmî Tetkikler Enstitüsünde verdiği notların gözden geçirilip bazı kısımlarının genişletilmesi ile meydana geldiğini söyledikten sonra, bunu yaparken Kur'an'ın kendi devrine ve bize olan hitabını daha iyi anlayabilmek için yeni bir çalışma ortaya koyabileceğini göstermek ümidiyle hareket ettiğini belirtmektedir.

İfadelerinden çok iyi arapça bildiği ve İslâmî kültüre vakıf olduğu anlaşılan yazar bu eserde çok enteresan bir çalışma yapmakta, Kur'an-ı bir "Semantik" mütehassısı olarak ele almaktadır. Kelimelerin lügat yahut kök anlamlarının zaman içinde uğradığı değişiklikler ve kazandıkları yeni anlamlarla uğraşmak şeklinde genel olarak tanımlayabileceğimiz bu ilim kolunun temsileisi eserini dokuz bölüm halinde yazmıştır.

"Semantik ve Kur'an" adını taşıyan birinci bölümde, bu ilim dalından bahsettikten sonra, bu başlıktan "Kur'an'ın dünya görüşünün ortaya konulmasının" kastedildiğini açıklamaktadır. Bu bölümde bilhassa "Allah" anlayışı üzerinde durulmakta, bu kelimeye Cahiliye devrinde verilen anlamın âyetlerin incelenmesinden çıkarılabileceği gösterilmekte, ez-Zümer (XXXIX/3-4), el-Ahkaf (XLVI/27-28), Yusuf (XII/40) gibi misaller verilmektedir. "Kitâb" kelimesinin lügat anlamı ile Kur'an-ı Kerim'de kazandığı istilâhî anlam "Ehl, Nebî, Vahy, Tenzil ve Allah" kelimeleriyle, "İman" kelimesi "Allah, Tekzib, Tasdik, İsyân, İslâm, Şükr ve Küfr" kelimeleriyle karşılaştırılarak incelenmekte, bu kelimelerin birbirleri karşısında Kur'an içerisinde kazandıkları yeni anlamlar ve bunun yanı sıra ortaya çıkan dünya görüşünden bahse-

dilmektedir. Bazı şekiller halinde her iki anlayışın mukayesesi yapılmaktadır.

“Tarihte Kur’ânî Temel Terimler” başlıklı ikinci bölümde (36–72) arapça vokabüler bakımından üç semantik saha olduğu ifade ediliyor: 1) Kur’ân öncesi veya cahili, 2) Kur’ân devri, 3) Kur’ân sonrası veya Abbâsî devri. Önce bu açıdan, daha sonra İslâm Devleti hududları içerisinde karşılaşılan fikir sistemleri açısından karşılaştırmalara devam edilmektedir.

“Kur’ân Dünya Görüşünün Temel Yapısı” (73–94) bölümünde sırası ile “Allah ve İnsan”, “Müslüman Cemaati”, “Gayb ve Görünme”. “Bu Dünya ve Sonrası”, “Ahirete ait Kavramlar” incelenmektedir.

Dördüncü bölümde “Allah” (95–119) konusu üzerinde şu başlıklarla durulmaktadır: 1) Allah kelimesinin temel ve ıstılah anlamları, 2) Arap paganizminde Allah kavramı, 3) Yahudi ve Hıristiyanlar, 4) Müşrik Araplarda yahudi-hıristiyan Allah Kavramı, 5) Haniflerin Allah’ı. Yazar bu bölümlerde çeşitli Allah kavramları ve bunların karşılıklı münasebetlerini ve gelişimini tamamen birinci derecede kaynaklara dayanarak, taraf tutmadan selahiyetle incelemektedir.

“Allah ile İnsan arasında ontolojik münasebetler” (120–132) başlıklı bölümde “Yaratma (tekvîn) Kavramı”, “İnsanın Kaderi” konuları incelenmektedir. Klâsik deyimle “Mebde ve Meâd” konusu Kur’ân öncesi ve sonrası olmak üzere ele alınmakta, cahiliye devri şiirlerinde geçen kelimelerin ve kabul ettikleri görüşlerin nasıl değiştiği ortaya konulmaktadır.

Altıncı ve yedinci bölümlerde (133–197) “Allah ile İnsan arasında Bağlantı” konusu ele alınmaktadır. Bölümün alt başlıkları şöyle sıralanmaktadır: “Allahın âyetleri”, “İlâhî Hidayet”, “Allaha hitap anlamında ibadet-Duâ”, “Allahın Kelâmı”, “Vahy’in Gerçek Anlamı”, “Vahyin Semantik Yapısı”, “Arapçada Vahy”, “Duâ”.

“Cahiliye ve İslâm” (198–229) başlıklı sekizinci bölümde “İslâm ve Teslimiyet Kavramı”, “Hilm’den İslâma”, “Din’in İtaat Anlam ve Kavramı” incelenmektedir.

Dokuzuncu ve son bölümde “Allah ile İnsan Arasında Ahlakî Münasebet” (230–242) başlığı altında “Gafûr olan Allah”, “İkâbeden Allah” “Va’d ve Va’id” konularının semantik yönden incelenmesi ile eser sona eriyor. Eserin bibliyografyası kaynaklarının sağlamlığına delil olacak niteliktedir.

Yaşar KUTLUAY